

פארזענצעווסקי הי"ד אבד"ק פראשניץ
בעל אמרי פי (דרשות) ש"ע.

רבי אלי' חיים מייזל אבד"ק לאדז

נולד תקפ"א בהוראדאק (ליטא). נסמך
להוראה מרבי יעקב אבד"ק קארלין
בעל משכנות יעקב. מתלמידי רבי יצחק
מואלאזין וחתנו רבי אליעזר יצחק.
מתרל"ג ממלא מקום רבי משה ליפשיץ
ברבנות לאדז. נפטר י"ד אייר תרע"ב.
חתנו: רבי גבריאל הלוי סג"ל ראב"ד
לאדז.

מנכדיו: רבי משה מנחם יוסף הלוי
סג"ל הי"ד ראב"ד לאדז; רבי אליעזר
יצחק מייזל הי"ד מו"צ בלאדז. מניניו:
רבי שמואל אליעזר יצחק סג"ל הי"ד
מו"צ בלאדז; רבי יוחנן ליפשיץ הי"ד
מו"צ בלאדז.

דברי מספד מרבי אליהו עקיבא
ראבינאוויץ אבד"ק פאלטאווא:

עלה אליהו בסערה השמימה וחיים לכל
ישראל שבק, ילך לו להתלונן בצל
כנפי השכינה, הה, גדול השבר ונורא
הכאב מאד! הגאון הצדיק, אוצר היראה
והחכמה, עמוד הצדקה והחסד, מדת
הרחמים החמלה והחנינה בעצמה, מרן ר'
אליהו חיים בהרב ר' משה זצ"ל מייזל

ש"ע. מלפנים בגלאוונא ובראדא פאביניץ. בא
בהסכמה על לבושי כהונה. ע"י עליו במקדשי
השם (ח"ב עמ' תקסד). נעקד"ה י"א תשרי תש"ג
כבן חמישים.

למען לחזק את זיק האמונה שכלב כל
אחד מאחב"י אשר עמדו אבותיו על הר
סיני, ולהופיע להם רוח טהרה ויראת ה'
טהורה ולהשפיע להם כט"ס ופעל ישועות
בקרב הארץ, ונקרא לישיבה של מעלה
בשנת תרע"ב ביום ו' עש"ק י"ט אדר
ונגנז ארון הקודש בעיר פאריסאוו תנצב"ה
(זכותא דאברהם עמ' ו').

תשובה אליו באבני נזר (יו"ד סי' שכג).
שקיל וטרי עמו בחדות יעקב (קמא סי' ד-ו). בא
בהסכמה על בנוית ברמה; ברכת חיים; עמק
יהושע אחרון; פרדס דוד. ע"י עליו בבית קוצק
(ח"ב פרק א).

רבי דובעריש ב"ר ישראל יעקב דומו"צ טושין

הרב המנוח היה אחד המיוחד משרידי
הדור הישן, ומלבד גדלו בתורה היה
מפורסם למצויין מאד בחסידות, ומנעוריו
הסתופף בצל רבותיו הקדושים ה"ה
הרמ"מ זצלל"ה מקאצק והרי"מ זצלל"ה
מגור והרח"ה זצלל"ה מאלקסנדר והגז"ל
זצלל"ה מסאכאטשאב, והיה חביב אצלם
מאד ואצל האחרון היה לדומ"צ שנים
רבות בנאשעלסק וסאכאטשוב. והיה בן
בתו של הגה"ק הרב הדומה למלאך ד'
צבאות מו"ה ר' משה אהרן זצ"ל מקוטנא
(המודיע - פאלטאווא י"א ניסן תרע"ב). נפטר
כ"ח אדר תרע"ב בן פ"ד שנה. מנכדיו:
רבי אברהם משה פארזענצעווסקי הי"ד
דומו"צ בלאדז ש"ע; רבי יצחק

ש"ע. נזכר באמרי פי (עמ' קצח).

הגאון הצדיק, מדת הרחמים, הזה היינו עושים רמי' וחוטאים נגד האמת, המחייבת לכתוב דוקא דברי 'רגעי' החד בדרא הזה!

עוד אשתקד, בבקרנו אותו אחר חג השבועות, בשבתנו יחדו ואנחנו מפחדים בלבנו לבל תשלוט בו חלילה עין על מצב רוחו הנעלה, תסמר שערות בשרנו, בזכרנו, עד כמה הצטער ויבך תמרורים על מצב עמנו בימים האלה בכלל ועל עלילת הדם הקיובית בפרט, ולבו ונפשו היו נתונים להרעיון, כי אלו נתן לו השי"ת כח ועוז, היה עושה דרכו לבא פטרבורגה, מבלתי הבט כלל על מה שיהי' עמו אחר כן, ואפילו על מנת שלא לשוב היה סבור וקבל.

ואמנם יכולים אנו להאמין כי אלו רק היתה אפשרות בידו כי אז בודאי היה מקיים דבריו, הואיל ומעולם לא הסתפק עצמו באומר ודברים כי אם בפועל ובמעשה. תמיד היה מן הצדיקים האומרים מעט ועושים הרבה! עוד זוכרים אנו מימי ילדותנו נסיעותיו לפטרבורג והתיצבו ביחד עם האדמו"ר [רבי יעקב דוד] מאמשינאוו זצוק"ל לפני הנציב בערג הווארשאי להתחנן לפניו להעביר את רוע הגזרה של הלבשה נכרית בפולין. אם פעלו מה או לא, אחת היא לנו, אבל הם הלא עשו חובתם ומחשבה טובה הלא גם הקב"ה מצרפה למעשה, ומי ימלל ומי יספר עוד הזכרונות הטובים ממעשיו הכבירים העוברים עתה לפנינו מאז מקדם בעוד היותו רב חסד, רב להושיע, בלאמזא!

וביותר כמה גדולים היו מעשיו בשעה שבפולין עוד הי' החק לפדות עצמו מעבודת הצבא בסך ד' מאות רובל, שאז

הגאבד"ק לאדז איננו! ומי יביא לנו תמורתו?

בימי אבלו של גאון ישראל וקדושו מרן ר' חיים וואלאזענער זצוק"ל בשנת תקפ"א נולד, על שמו נקרא לקיים מה שנאמר ובא השמש וזרח השמש, ותשעים ואחת שנה חי עלי אדמות, אבל בצדיקים הדבקים בה' כלום שייך כלל זקנה בלבד? אלה אנשי השם ממדת קונם יש בם: זקנה ובחרות ^{אוצר החכמה} ביום קרב, יחד יתלכדו ולא יתפררו בהם, וזקן כבן שנה בלא חטא אבדה גדולה ועצומה היא שאין על עפר משלה.

הה נפלו גבורים ויאבדו כלי מלחמה, לא גבור אחד שר וגדול נפל היום בישראל, כי אם הרבה הרבה גבורים, הואיל ובו כלולים היו כלי מלחמה רבים.

^{הגאבד"ק} גבור ביראת שמים טהורה, גבור בחכמת התורה, גבור בהנהגת הרבנות, גבור הרוח להתיצב לפני מלכים ושרים לטובת עמו וגבור להיות כסף כלא נחשב להטיב לזולתו, כל אלה ועוד גבורות רבות ועצומות, כלי מלחמה ללחום בעדנו נקבצו ברוחו ונפשו ויהיו בולטים לעיני כל. כמה אלפי נפשות ישראל הציל במשך ימי חייו מנפול בידי לא יוכלו קום לשמור תורת ה', לפחות, איזה שנים? כמה נפשות עניים החי'? כמה אלפי רעבים השביע ולכמה רבבות ישראל הטיב בימי חייו? שאלו לאנשי הערים הוראדאק, דרעטשין, פרוזין, לאמזא ולאדז שבהן כהן פאר במקדש הרבנות שלהן, ויגידו לכם, יודעיו ומכיריו מקרוב ויספרו לכם, כי כל רגע ורגע מימי חייו הוא אוצר בלום של תורה, עבודה, גמילות חסדים, צדקה ומעשים טובים, באופן שאם נבא לכתוב דברי "ימי"

איזה אלפים רובל בשבת אחת, מה שבחול אי אפשר היה עוד לאסוף כלום, אחרי שהם כבר נתנו וחזרו ונתנו כפי שהעריכם זה פעמים.

וכי לא היה רק בעל צדקה על כסף זולתו, הלא למותר כלל להגיד, כי מי אינו יודע פזרנותו העצומה, שממש מעולם לא הכיר צורת מטבע לחשבה כשלו, וכל מר נפש וקשה יום שבא לפניו, בלי מנין ובלי מספר כלל, היה מוציא מצלחתו ונותן לו, ומי לא ידע שמלבד מה שתמיד היה מוכר "שכירות" שלו למפרע עוד היה לזה ברבית כמה שיכל ומחלק ונותן בלי קצב וגבול כלל.

ולא למותר נחשוב להביא כאן מה שהשיב פעם אחת לחמותי החכמה המפורסמת מרת נחמה שרה דבורה ז"ל, אשת חותני הרה"ג ר' אלי' ראזינבערג נ"י מווארשא, בתו של הגאון ר' בנימין ראב"ד ז"ל ואחותו של הגאון מוהרי"ל דיסקין ז"ל הרב מבריסק, שפעם אחת שאלה אותו: רבי, התינח סוחר הלוח ברבית, הואיל והוא מרויח בהם, שפיר רשאי לשלם ברבית עפ"י היתר עסקא, אבל מר שלוח המעות ומחלקם תיכף לכל מי דמתרמי לי' איך רשאי לשלם פ"ט?

ומה יהי' ענה אותה כרגע, בבת צחוק שעל שפתיו, בעד העבירה הזאת יהא צורך להיות בגהינם, אבל מי מישראל בעתותינו אלה זהיר ככל הנדרש באיסור רבית? ובכן, הלא כל ישראל יהיו בגהינם, והאמיני לי, גבירה, שלהיות עם כל ישראל אפילו בגהינם כבר גן עדן הוא! ש"ע

ש"ע. אליבא דאמת, לצורך מצוה מותר ללות ברבית דרבנן.

בהיותו בלאמזא, תמיד, מן החג עד החנוכה, ממש לא ידע נפשו. כל רבני הפלך היה מאסף אליו והיה מטכס עצות ותחבולות ושולחם שנים שנים לכל עיר ועיר לאסוף כסף, ובעצמו היה טרוד כל הימים בהשגת כסף, באופן שכל מי שעמד לצבא והיה מביא משלו מאתים רובל, כבר היה הוא מוסיף מאתים ופודהו, ובני תורה עניים היה פודה בכל הנדרש, וממש ספר עב וגדול אחד בשום אופן לא יכיל כל פעולותיו הנשגבות במקצוע הזה בלבדו, ורק אחת נספר, כי בשנה האחרונה שהעלתה הממשלה כסף הפדיון לסך אלף רובל והוא כבר שאב את כל המקורים ועשה כל התחבולות ועוד היה חסר לו לפדיון שבויים, המציא לו תחבולה נפלאה, אשר אמנם באותיות זהב צריכה היא להכתב בספר דברי ימי חייו והיא:

בשבת אחר סעודת הבוקר וגבירי לאמזא נמים שנתם, פתאום והנה הרב דמתא ר' אלי' חיים ועמו שני דייניו והשמש ב"ד ואחריהם להבדיל ה"קברות גוי" עומדים סביב מטתו והוא בכבודו ובעצמו מעורר אותו ואומר לו בבת צחוק ששכנה על שפתיו תמיד: שבתא טבא, ר' פלוני בן פלוני! הלא תדעו מה השנה הזאת לבית ישראל וכו', כי על כן הבו נא כסף לפדיון שבויים!

בימים ההם שגביר לאמזא לא היה יכול גם לצייר בדעתו כלל, איך מחזיקים כסף בשבת, כשפתאום הרב והבי"ד מבקש ממנו בשבת כסף, בהיותו נבהל למשמע אזניו ומראה עיניו, התגבר על יצרו וימהר, ויתן בעין יפה והרב מנה וספר והשליך לתוך האמתחת הקשור שנשא הגוי בלכתם הלאה, ובתחבולה זו עלתה בידו לאסוף

קדושה כבמקום הכתב או לא זה כותב כך וזה כותב כך ואין בידו להכריע בין המשיבים.

ואני ענהו הגאון ז"ל בעלותו במדרגת העגלה כמדומני שגמרא מפורשת היא בבבא בתרא י"ד א' (בהא דת"ר אין עושין ספר תורה לא ארכו יותר על הקיפו ולא הקיפו יותר על ארכו) רב הונא כתב שבעין ספרי דאורייתא ולא אתרמי לי' אלא חד, שיהא בדיוק ארכו כהקיפו, ואי רשאין לקצץ הגליון העודף על השעור הנדרש, למה הוצרך לכתוב שבעין ס"ת, הלא היה יכול לכתוב אחד עם גליונים רחבים ואח"כ למדוד הקיפו ולקצץ הגליונים שיהא ממש ארכו כהקיפו (המודיע - פאלטאווא ט"ו אייר תרע"ב).

✎ חידו"ת בספר זכרון פחד יצחק; קובץ דרושים (חוב' ט סי' ט); אור האורים (סי' ג). תשובות אליו בישועות מלכו (אה"ע סי' א; יד; עא); נפש חי' (או"ח סי' לב-ג). תולדותיו בס' רבי אליהו חיים מייזל ז"ל הרב בלודז'. עי' עליו בהמודיע - פאלטאווא (ט"ו אייר תרע"ב); מחזיקי הדת (ר"ח סיון תרע"ב); עלית אליהו (תר"ץ); רבותינו שבגולה (ח"ב).

רבי שלום צבי הירש גאלדבוים

אבד"ק גראבאוויץ

נולד תרכ"ז. חתן רבי חיים גדלי' מביעחאו בהרה"ק רבי נחמיה מביעחאו (בן היהודי הקדוש). מלפנים ביאנאווא ובגלוסק. (ממלא מקום רבי יצחק צבי הכהן גאלדבוים אבד"ק

וכמה מעלות טובות ידי' אפשר ללמוד מתשובתו המחוכמה הזאת, כמה אהבת ישראל בולטת מתוכה וכמה עמקות השכל וחדודו אפשר למשמע מינה!

וכמו במילי דעלמא, כן גם בתורה היה חד השכל בהעמקה נפלאה בהשקפתו הראשונה, ובעל הוראה לאמתה של תורה כמו שידענוהו היטב זה יותר מארבעים שנה, וכמו ששמעתי ממר אבא הגאון מוהר"ר דובער זללה"ה האבד"ק פיאנטניצא והיה מתנה תמיד תהלתו בחריפותו העצומה ורוחב דעתו הברורה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא ישר מהש"ס ומפרשיו הראשונים.

וזה כמה שחו לפנינו גם בשם הגאבד"ק לעבדאווא שהתפלא מאד על מה שבדידיה הוה עובדא, שפעם אחת בשמעו שהגאון המנוח ז"ל יסע מפטרבורג דרך תחנת מאלאדעצנע ושם יעמוד המסע רבע שעה, כרבים מאחינו בכל הסביבה, יצא ובא גם הוא אל התחנה לקבל פניו, מובן מאליו שבבוא המסע והגאון המנוח ירד מתוך העגלה אל הקהל הגדול שעמד וחכה עליו, לא נקל היה להרב ההוא להגיע אליו ומכש"כ לדבר עמו בדברי תורה, בכל זה לא יכל הרב להתאפק וברגע האחרון כשכבר היה צריך המנוח לעלות להעגלה השיח לפניו הרב בקצרה שאלה אחת הלכה למעשה שקרה בעירו, שעכברים כססו גליוני ספר תורה ויעשוה כשני המגירה אם רשאים לחתוך המוריגים כדי להשוות הגליון שעדיין ישאר בו עד הכתב כפי הדרוש ע"פ ד"ת, ואגב השיח הרב לפי תומו שכבר בא בדברים עם רבנים שערכו תשובות ארוכות בפולין דאורייתא אם יש בהגליון